VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Lausunto
Asianumero: VN/1057/2025-SAAP-246
Päivämäärä: 6.2.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Asia: VNS 6/2025 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Hallintovaliokunta on pyytänyt valtioneuvoston kanslian kirjallista lausuntoa valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta. Sisäinen turvallisuus on keskeinen yhteiskunnan elintärkeä toiminto, joka osaltaan muodostaa lähtökohdan kokonaisturvallisuuden toimeenpanolle. Sisäisen turvallisuuden selonteossa kuvataan sisäisen turvallisuuden toimintaympäristöä ja sen muutosta sekä määritellään keskeisimmät sisäisen turvallisuuden politiikan painopisteet ja tavoitteet. Selonteon painopisteitä ovat nuoriso- ja jengirikollisuuden vähentäminen, järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjunta, väkivaltaisten ääriliikkeiden ja terrorismin torjunta, laittoman maahanmuuton ja laajamittaisen maahantulon torjunta, luottamusyhteiskunnan suojaaminen, vieraiden valtioiden vakoilutoiminnan torjunta, kriittisen infrastruktuurin suojaaminen sekä siviiliväestön suojaaminen.

Valtioneuvoston kanslia pitää keskeisenä, että viranomaisilla on kaikissa turvallisuustilanteissa selkeät toimivaltasuhteet, johtovastuut sekä kyky yhteensovittaa varautumista. Laaja-alaisissa turvallisuustilanteissa valtioneuvostotasoinen strateginen yhteensovittaminen mahdollistaa ministeriöiden keskittymistä hallinnonalojensa mukaisiin tehtäviin. Erilaisia häiriö- ja kriisitilanteita voi myös esiintyä samanaikaisesti, mikä haastaa toiminnan yhteensovittamista. Laaja-alaisissa turvallisuustilanteissa korostuu yhteisen tietopohjan muodostaminen sekä sujuva tiedonkulku. Selonteko korostaa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa tiedustelutoiminnassa. Poikkihallinnollinen tiedonkulku edellyttää lisäksi toimivia tiedonjaon välineitä ja yhteyksiä, jaettua turvallisuuskulttuuria sekä ennalta harjoiteltuja toimintamalleja. Valtioneuvoston kansliassa Valtioneuvoston tilannekeskus vastaa lakisääteisen tehtävänsä mukaisesti turvallisuustilanteisiin liittyvän tilannekuvan kokoamisesta, yhteensovittamisesta ja jakamisesta Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston päätöksenteon ja toiminnan tueksi. Valtioneuvoston tilannekeskus ylläpitää tämän tehtävän toteuttamiseen tarvittavia verkostoja osana päivittäistoimintaansa.

Turvallisuuden johtamisessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota kriiseistä palautumiseen, palautumiseen tähtäävien toimenpiteiden johtamiseen ja väestön toipumiseen. Myös valtioneuvoston turvallisuusjohtamista kehittämistä selvittäneen hankkeen loppuraportissa[1] on korostettu toipumisen ja palautumisvaiheen johtamisen tärkeyttä. Erilaisten häiriötilanteiden ja kriisien jälkeen tulisi myös panostaa viranomaistoiminnan arviointiin, jotta kriisikokemuksia voidaan hyödyntää varautumisen kehittämisessä.

Sisäisen turvallisuuden osalta Euroopan unionilla on jäsenvaltioiden kanssa jaettua toimivaltaa ja monia sisäisen turvallisuuden alueelle kuuluvia toimia säädellään ja ohjataan unionin toimesta. Unionin jäsenvaltiona Suomen sisäistä turvallisuutta olisikin asianmukaista arvioida ja kehittää rinnakkain unionin

[1] Valtioneuvoston turvallisuusjohtamisen toimintamallin kehittämishankkeen loppuraportti, Valtioneuvoston julkaisuja 2026:5

sisäisen turvallisuuden ja sitä edistävien toimien kanssa. Vuoden 2021 vastaavassa selonteossa EU- ja globaalikonteksti on huomioitu vuoden 2025 selontekoa kokonaisvaltaisemmin.

Selonteko nostaa yhdeksi sisäisen turvallisuuden painopisteeksi kriittisen infrastruktuurin suojaamisen. Kriittisen infrastruktuurin kontekstissa korostuu yksityisen sektorin rooli. Ulkomaisen omistuksen lisääntyminen muuttaa yhteistyö- ja ohjausmahdollisuuksia sekä nostaa esille tarpeen tarkastella toimijoiden intressien yhteneväisyyttä. Varautuminen ja varautumisen valvonta erilaisin säädös- sopimus- ja yhteistyötoimenpitein voi olla haastavampaa, kun riippuvuus ulkomaisesta tai ulkomaisessa omistuksessa olevasta infrastruktuurista kasvaa.

Valtioneuvoston kanslia korostaa selonteossa valittujen painopisteiden lisäksi yhteiskuntaan laajimmin vaikuttavien turvallisuustekijöiden merkitystä sisäiselle turvallisuudelle. Turvallisuusympäristön keskeiset ilmiöt syntyvät usein hitaammin kehittyvistä, kumuloituvista muutoksista toimintaympäristössä. Laajavaikutteiset muutokset myös muokkaavat sitä ympäristöä ja niitä reunaehtoja, jossa sisäiseen turvallisuuteen liittyviä päätöksiä tehdään. Sisäisen turvallisuuden tavoitteissa on tärkeä tunnistaa uhkat, joiden torjuminen edellyttää pitkän aikajänteen toimia.

Selonteon toimintaympäristökuvauksessa on todettu, että *sään ääri-ilmiöt sekä ilmastonmuutoksen hitaammin etenevät vaikutukset, kuten merenpinnan nousu, aiheuttavat haasteita yhteiskunnan kriittisille toiminnoille ja lisäävät luonnonkatastrofien ja onnettomuuksien riskejä*. Ilmastonmuutoksen suorien vaikutusten lisäksi on huomioitava ilmastoriskien, luontokadon ja saastumisen yhteisvaikutukset, jotka ovat osin ennakoimattomia. Näiden yhtenä tärkeimpänä taustatekijänä vaikuttaa luonnonvarojen ylikäyttö, joka kiihdyttää ilmastonmuutosta ja luontokatoa, ja johon puuttumisella voitaisiin vahvistaa turvallisuutta laajemmin.

Luottamusyhteiskunnan suojaamisen ja informaatiovaikuttamisen torjunnan osalta selonteko korostaa medialukutaitoa, avointa, aktiivista ja strategista viranomaisviestintää sekä ajantasaista tilanneymmärrystä. Luottamusyhteiskunta ja turvallinen informaatioympäristö ovat välttämättömiä yhteiskuntarauhalle, ja siksi on tärkeää, että näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti.

Valtioneuvoston kanslia kiinnittää huomiota sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen, korkeakoulutuksen, kulttuurin sekä liikunnan vaikutuksiin sisäiselle turvallisuudelle. Lukutaitojen (ml. media- ja informaatiolukutaitojen), yhteiskunnallisen eheyden ja yhteiskunnallisten turvaverkkojen haurastuminen voivat altistaa väestöä vihamieliselle vaikuttamiselle. Selonteossa on nostettu painopisteeksi nuoriso- ja jengirikollisuuden torjunta. Lisäksi olisi hyvä huomioida, että lasten ja nuorten turvallisuuden ja sen puutteen sekä nuorten syrjäytymisen ja siitä aiheutuvien ilmiöiden merkitys yhteiskunnalle ja sen turvallisuudelle on merkittävä. Myös tuore tulevaisuusselonteko[2] tunnistaa lasten ja nuorten suojelemisen tarpeen mm. algoritmien haitallisilta vaikutuksilta, syrjäytymiseltä ja mielenterveyden haasteilta.

[2] Tulevaisuusselonteon 1. osa, Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045, Valtioneuvoston julkaisuja 2025:82

Selonteossa todetaan, että *viranomaistoiminnan ohella korostuu myös yksilöiden ja erilaisten yhteisöjen vastuu oman ja lähiympäristön turvallisuuden edistämisestä erityisesti turvallisuusongelmien juurisyihin liittyen.* Yksilöillä ja lähiyhteisöillä on oma roolinsa yhteisen turvallisuuden edistämisessä, mutta erityisesti turvallisuusongelmien juurisyistä, kuten osattomuudesta, heikosta toimeentulosta tai syrjäytymisestä puhuttaessa on tärkeää tunnistaa niiden rakenteelliset taustatekijät.

Myös taloudellinen epävarmuus heikentää kansalaisten kokemaa turvallisuuden tunnetta. Sosioekonomiset tekijät ovat yhteydessä esimerkiksi arjen turvattomuuden kokemuksiin ja rikollisuuden pelkoon. Selonteossa on mainittu, että polarisaation kasvu voi murentaa luottamusyhteiskuntaa. Taloudellinen stressi voi heikentää turvallisuuden tunnetta yksilötasolla ja kollektiivisesti sekä vähentää myös instituutioihin kohdistuvaa luottamusta. Taloudellista epävarmuutta voidaan lisäksi hyödyntää informaatiovaikuttamisen välineenä, mikä lisää haavoittuvuutta erilaisille ulkoisille vaikuttamisyrityksille. Myös taloudellisilla suhdanteilla ja työllisyystilanteella on siten merkittäviä vaikutuksia sisäiseen turvallisuuteen.